

מנהג ירחים

אייר

עלון חודשי להנחלת משנתו ומורשתו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל ■ גיליון מס' 140 ■ אייר תשע"א

על משנת הראי"ה מאת הראי"ה קוק זצ"ל

"אין המדינה האושר העליון של האדם, זה ניתן להאמר במדינה רגילה ... מה שאין כן במדינה שהיא ביסודה אידיאלית, שחקוק בהוויתה התוכן האידיאלי היותר עליון, שהוא באמת האושר היותר גדול של היחיד. מדינה זו היא באמת היותר עליונה בסולם האושר, ומדינה זו היא מדינתנו, מדינת ישראל, יסוד כסא ה' בעולם, שכל חפצה שיהיה ה' אחד ושמו אחד."

מוסר הקודש עמ' קצא

ישראל מתנהגים שלא כראוי ואפילו החטיאו את הרבים היה אליהם יחס של כבוד. אליהו התנהג בכבוד לאחאב שהיה רשע. אין בכבוד שחלק אליהו לאחאב בכדי למנוע התנגדות לדרכו הרעה. אך מלך ישראל מייצג את עם ישראל בעולם מכוחו הפנימי ולכן היחס אליו הוא יחס של כבוד, כיחס אל כל יהודי. בכל התקופה הנקראת בפנינו תקופת המלכים היו מלכים טובים וצדיקים והיו רעים ופושעים ובכל אופן התנ"ך קורא להם ומתייחס אליהם כמלכים.

השאיפה לצדדים רוחניים של האומה אינה מספקת, אלא יש לשאוף לבנין מלכות ישראל, הווה אומר מדינת ישראל. דרשו חז"ל: "הנה מלך יבוא לך – זה שנקרא מלך, שעתיד למלוך על דורות ראשונים ואחרונים. והקב"ה מכריז להם לצדיקי הדור ואומר להם: צדיקי עולם! אע"פ שדברי תורה חביבים עליכם, לא יפה שחיכתם לתורתו ולא חיכתם למלכותו".

מדינת ישראל מייצגת את שם ה' בעולם. יש בה את המטרה האידיאלית של חיים שלמים באור האידיאה האלקית. מדינת ישראל היא הגילוי המלא והשלם של כסא ה' בעולם, מלכות ה' בעולם. זוהי מציאות עצמית, פנימית, שלא מתחילה במעשים ש"המדינה עושה". העובדה שלעם ישראל יש מדינה באר"י מהווה יסוד בגילוי השכינה בארץ. גם אם הממשל יהיה רשע ביותר ועם ישראל יעבוד עבודה זרה, כל זמן שעם ישראל חי בארצו ובשלטון עצמי, הוא המייצג את שם ה' בעולם ובעצם המציאות הזו יש קידוש ה'. מובן שאנו חפצים שגם בפועל נתנהג בשלמות על פי הדרכת התורה, אך כשם שישראל אע"פ שחטא ישראל הוא, קל וחומר שמדינת ישראל ומלכות ישראל, לעולם יש בהם את קדושת העם והמלכות גם אם יש לתקן את הצדדים החיצוניים של מעשיהם. יציאת מצרים היתה בשעה שעם ישראל היה שקוע במ"ט שערי טומאה בכדי ללמדנו שהקב"ה בוחר בנו ומוציא אותנו ממצרים בגלל מעלתנו הפנימית ולא בגלל מעשינו המתגלים בפועל.

הרב זאב קרוי

שיבת קרני שומרון ת"ו

הסכמי שלום בית/ גירושין/ ממון וכן צוואות התקפות גם על פי ההלכה
על ידי עו"ד יר"ש מומחית בדני משפחה.

קרן קדרון, עו"ד ומגשרת

משרד בירושלים: 077-5012452; 050-8756345

מדיניות ממלכתית

בכדי לעמוד על הבנת הדברים עלינו לחדד ולשנן שני יסודות בחיינו האישיים והלאומיים:

היסוד האחד, הוא מטרת הבריאה ומטרת ישראל בעולם. בשורת ישראל לעולם היא כי יש אלקים בקרב הארץ. בניגוד לכל תפיסות העולם שהיו וטענו כי קיימת הפרדה ברורה ומוחלטת בין הקניינים הרוחניים לבין הקניינים החומריים, בין שמים ובין הארץ, ישראל מבשרים את האחדות בעולם. ההכרה כי כל מה שברא הקב"ה בעולם "לכבודו ברא" ולמטרה נעלה מופיע כל אחד על במת ההיסטוריה. המטרה היא "ואנשי קודש תהיו לי" אנשים של קודש. מה שכולם חושבים שאנשים וקדושה הם הפכים, אנו מגלים בחיינו את החיבור לחיי קדושה.

לשם כך, "צריך דווקא, שציבור זה יהיה בעל מדינה פוליטית וסוציאלית וכסא ממלכה לאומית...למען דעת שלא רק יחידים חכמים מצויינים, חסידים, נזירים ואנשי קודש, חיים באור האידיאה האלקית, כי גם עמים שלמים מתוקנים ומשוכללים בכל תיקוני התרבות והישוב המדיני" (אורות עמ' קד)

רק עם החי בצביון מדיני הכולל את כל הופעות החיים, יכול לגלות את שם ה' בכל התגלויות החיים. רק במדינה יש חיים אישיים ולאומיים, חיי רוח וחיי חומר של פרט וכלל וחיי עם. לכן, אנו רואים בתורה ובחז"ל שהמעמד הגבוה ביותר בעם ישראל הוא המלך. הזהירות בכבודו והחובה כלפיו גדולה אף מהיחס לסנהדרין. עם ישראל הוא העם היחיד שהקב"ה נטע בתוכו חיי קדושה עליונה זו המתפשטת בכל חלקי החיים, כך נטע זאת בארצנו הקדושה ובהופעת המלכות בישראל.

היסוד השני הוא ההבחנה בין נגלה לנסתר, בין כוחות החיים הפנימיים לבין התגלותם בפועל, בין סגולה לבחירה. אמרו חז"ל: "ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא". כל יהודי יש בו את הקדושה העליונה של קדושת ישראל. גם אם בפועל אינו מתנהג כהלכה, קדושה זו איננה זרה ממנו. כך גם קדושת ארץ ישראל קיימת לעולם ואין הדבר תלוי במעשים הנעשים בה. גם בשעה שעם ישראל מתנהג לצערנו לא כראוי, הוא מייצג את שם ה' בעולם ומעלתו הפנימית לא זרה ממנו. כך אמר הנביא יחזקאל לאחר שהקב"ה הגלה את ישראל עקב מעשיהם הרעים: "ויבוא אל הגויים אשר באו שם ויחללו את שם קדשי באמור להם עם ה' אלה ומארצו יצאו". העובדה שעם ה' בגלות מהווה חילול שם ה' גם אם הם לא מתנהגים כראוי, כך גם היחס למלכי ישראל. גם בשעה שהיו מלכי

חודש אייר - חודש הגבורה

בפרשת בהעלותך (במדבר י', י"א) נאמר: **"וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּת בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ וַעֲלָה הָעֵנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדוּת."**
 פסוק זה מתאר את תחילת המסע לארץ ישראל, ומאוד מודגש בו **"השני"**. בכמה עניינים מצאנו כי ישנו סדר של ראשון, שני ושלישי. ננסה להתבונן בענין זה דרך מבט על שלושת החודשים הראשונים של השנה - ניסן - החודש הראשון, אייר - החודש השני וסיון - החודש השלישי, כפי שהם נקראים בתורה.
 החודש הראשון והחודש השלישי ניתנים לאפיון על פי החגים המופיעים בהם. ניסן - מלשון ניסים. בחודש זה נולד עם ישראל. הראשית היא בהשפעת שפע אלוקי מלמעלה למטה, ועל כן הראשית מלווה בניסים.
 לידתו של עם ישראל, הכנסת הכשרון האלוקי לישראל - אלו הם דברים שמופיעים בשפע אלוקי, בלא מעשה האדם, בניסים גלויים.
 סיון - החודש השלישי, הוא חודש נתינת התורה. חז"ל בגמרא רואים ענין מהותי בכך שהתורה ניתנה בחודש השלישי (שבת פ"ח ע"א):
 דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא: בריך רחמנא דיהא אוריין תליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי.
תרגום: דרש אותו גלילי לפני ר' חסדא: ברוך המקום שנתן תורה משולשת לעם משולש על ידי שלישי ביום השלישי

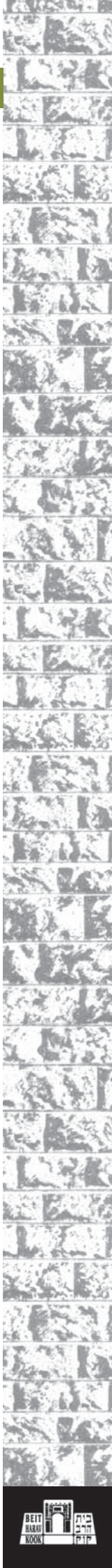
בחודש השלישי.
 השלישי הוא הממצע בין שני הראשונים, כמידת התפארת (המידה השלישית) הממצעת בין החסד והגבורה - והתפארת - זו מתן תורה" (ברכות נ"ח ע"א). האמצע כולל את שני הצדדים שלפניו, והתורה, שניתנה בחודש השלישי, כוללת את כל העולם ושייכת לכל העולם.
 החודש השני, אייר, מופיע בתורה ללא ציווי אלוקי על חגים. חג אחד ישנו בחודש השני, ונראה שהוא מבטא את עניינו של החודש: פסח שני. זהו חג שלא ניתן מלכתחילה על ידי הקב"ה, אלא הגיע לעולם מתוך בקשה של אנשים שהיו טמאים בעת הקרבת קרבן הפסח, וביקשו ממשה פתרון לבעייתם. הפתרון שניתן על ידי ה' הוא פסח שני - החל בחודש השני. השני בכלל, ומתוך כך החודש השני, כולו מלמטה למעלה, כולו בהתעוררות הרצון של האדם לפעולה ולעשייה.
 בהמשך לניסן - החודש הראשון - המלא בחסד אלוקי השופע מלמעלה למטה, הנותן כוחות לאדם בראשית הדרך, מופיע החודש השני שבו האדם משתמש בכוחות שניתנו לו. זהו החודש של עבודת האדם.
"בשנה השנית בחודש השני בעשרים בחדש - נעלה הענן". הענן האלוקי כבר לא חופף על ישראל, ולאחר כמעט שנה של חניה בצל הר חורב, מתחיל המסע לארץ ישראל.
 ישנה כאן שלמות של שלושת החודשים - הראשון, ניסן, עניינו עם ישראל, השלישי,

סיון, עניינו תורה, ועל פי זה השני, אייר, צריך להיות מיוחד בענין ארץ ישראל. ואכן, מלבד תחילת המסע לארץ ישראל המתואר בתורה, זכינו בדורנו להבנה מחודשת של הקשר בין חודש אייר לארץ ישראל, עם הקמת המדינה בה' באייר ה'תש"ח, ושחרור ירושלים וחלקים נוספים מארץ ישראל באייר ה'תשכ"ז. הקשר בין אייר לארץ ישראל מביא אותנו לדבר נוסף המופיע בחודש אייר.
 ר' צדוק הכהן מלובלין מביא הקבלה שישנה בין החודשים ובין הספירות. אייר מתאים לספירה השניה - ספירת הגבורה. גבורה פירושה עצירת השפע האלוקי והתעוררות האדם לפעולה, מלמטה למעלה. העמל והיגיעה של האדם מבטאים את מידת הגבורה.
 לוח השנה העברי מכיל ימים מיוחדים שנקבעו לזכר מאורעות מיוחדים, אולם, היחוד והמהות של אותם ימים היתה קיימת עוד קודם לכן, והמאורעות רק חשפו את התכונה הקיימת באותו יום. כך אברהם אכל מצות בפסח הרבה קודם ש"לא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ" (הגדה של פסח) וכך גם בענייננו. העולם חיכה 5708 שנים כדי לחשוף את הגבורה הקיימת בחודש אייר מאז ומעולם. בדורנו אנו רואים בפועל את שידעו חכמים כבר קודם לכן - כי **אייר הוא חודש הגבורה**.
 גם חודש אייר וגם ארץ ישראל מיוחדים בכך שעניינם עבודת האדם. מדוע אין חג מיוחד כנגד ארץ ישראל, כפי שפסח עניינו

פינת הלשון העברית - לשון הקודש

ב השלטת השפה העברית בחיי היומיום, ראה מרן הרא"ה, את אחד המאפיינים בשיבת עם ישראל לארצו. **באגרת תכז** (אגרות הראיה ב) מיום כ"ה אייר תרע"ב, אותה משגר הרא"ה לכנסת הגדולה של אגודת ישראל הוא כותב בין השאר: **"נשוב לא", נשגר בפי תלמידי ישראל את השפה הקדושה שהיא נותנת כבוד ועוז לישראל בא", נוסף על צד הקודש והמצוה שיש בה"**.
 מרן הרא"ה לא רק נאה דורש אלא גם נאה מקיים בדרכו המיוחדת, בסבלנותו המתונה שכולה דרכי שלום. **ובאגרת שכה** לרב טשרנוביץ מיום ד' אלול תר"ע (אגרות הראיה א) הוא כותב, עד כמה משתדל הוא להשגיר את הדבור העברי בחיי היומיום במוסדות החנוך, בין ילדי ישראל "שהכל יהיה נלמד ונדבר בשפתנו, בלבנות בני תורה טהורי לב, שעל דגלם הננו שואפים להמנות, להחיות את שפתנו יחד עם תחיית עמנו וארצנו". אך אין הדבר פשוט. מרן הרב מדגים זאת מתוך המציאות הקיימת - על אותו מורה, ת"ח, ומעמיק חשוב בהלכה שמתקשה עדיין לבטא את הגיונותיו, ללא עזרת הזרגון. לעת עתה נאמר השעור בסיוע הזרגון, אך ממשך הרב וכותב כי מנסיונו בביה"ס "תחכמוני", גם שם סרב המורה לגפ"ת, גם הוא ת"ח ומעמיק, ללמד בעברית מאותה סיבה. אך במשך הזמן התגבר. **"לא חדלתי מלעוררו שאנו צריכים לשאוף לתחיית השפה בחוג התורה כמו שהיא הולכת וחייה בחוג החיים החילוניים"**. עכשו החל המורה מעצמו ללמד הכל בעברית וב"ה התלמידים רואים סימן ברכה גם בעומקה של הלכה, בשפה ברורה וחייה שלנו". פעילותו להשלטת השפה העברית כדי להעשיר את אוצרות היצירה הרוחנית יהודית, מוצאת את בטויה **באגרת של** (אגרות הראיה א) מיום כ"א אלול תר"ע, לדר בנימין מנשה לוי, ידידו הותיק משכבר הימים, אותו הוא מכנה הרה"ח הנעלה, אוצר תו"ר כשהוא העביר אליו את חברו - המבוא לאגרת רב שרירא גאון, (לא בשפה העברית). רק לאחר שחלק לו הרב דברי שבח וברכות, הוא מוסיף: **"אמנם קורטוב של צער נמזג גם הוא בתוך הנחת הגדולה, בשימי על לב שאוצר יקר זה היה נאה להיות בשפתנו הקדושה, אבל זאת היא צרת רבים שנקוה להנחם ממנה למועד אשר יקרב... ואולי גם כבוד הדרתך עוד תתאושש להריק אוצר טובך ללשוננו הקדושה, להעשיר את הספרות העברית החדשה, הבזויה מכבודה ע"י מחלליה, ברכוש יקר ותכשיט נאה שיהיה לה לכבוד ולתפארת בעיני אלקים ואנשים"**,
שושנה רייך, "בית הרב" ירושלים ת"ו

אישים ואירועים

בחיי מרן הראי"ה זצ"ל

כ"ט אייר תר"פ - 1920

מרן הרב, מוחה לפני השלטונות, על תקונים ושיפוצים שנעשו בכותל המערבי על ידי זרים, ללא שהובא הדבר בפני באי כח היהדות.

ירושלים ת"ו יום כ"ט לחדש אייר תר"פ

ב"ה

כבי המנהל הראשי
מיור גנרל, ל. י. בולס
פה שלום

שר גדול,

הנני בזה מביע להדרת כבודו, את הצער הגדול של היהדות הארץ-ישראלית ושל היהדות הכללית של כל העולם כולו, שכלנו מרגישים אותה בנפשנו.

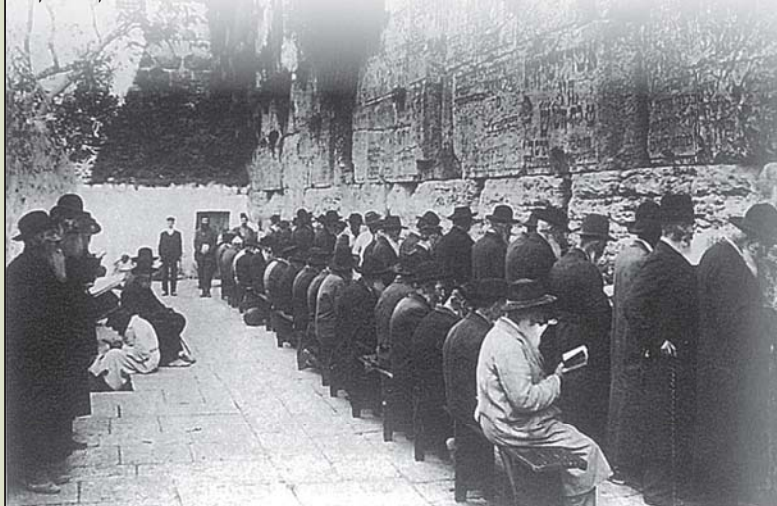
על אשר הרשו לעצמם אנשים זרים שאינם מבני דתינו, לנגע באותה הנחלה הקדושה לנו קדש קדשים, וזכרוננו העתיק והקדוש קדושת עולמים, זהו הכותל המערבי של מקום בית מקדשנו ומקדש ה' אל עולם, שהוא עתיד להיות בית תפלה לכל העמים.

שום אמתלא של תקון ושל יפוי לא תוכל להיות מועלית לעשות בהכותל הקדוש הזה שנויים בלא ידיעתנו. ובלא המלכתם של באי-כח היהדות. על כן הנני מבקש מכבודך, אדון נעלה, שתשתדל בכל כח השפעתך הכבירה, שאותה הזכות העתיק השומר על מורשתנו לא יפגע משום אדם שבעולם. אם ימצא איזה צורך של תקון בהכותל הקדוש הזה, תואל נא הממשלה להודיע את הדבר. לבאי-כח היהדות לאחד הרבנים הראשיים של העדה, או לאיזה כח צבורי יהודי בטוח.

ואנחנו הנני תמיד נכונים למלא את הדרישה. באופן שלא יהיה בשום אופן חשש נזק ע"י אבני הכותל לשום אדם בעולם. אבל חלילה לשום יד, ובפרט יד של זר, לנגוע בכל הוד השיבה של הכותל הקדוש הזה, מבלי הרשאתנו שזהו לנו עלבון דוקר עד הנפש בכל רגשות הקדש שלנו. בטוח אני בעדינות רוחו, שדברי אלה יהיו לו לרצון, וימלא את דרישתנו הצודקת.

ברגשי כבוד נעלים.

(אגרת אלו אגרות הראיה ד)
אברהם יצחק ה"ק

לפרטים נוספים ניתן לפנות למרכז התיעודי ב"בית הרב"

עם ישראל ושבעות עניינו התורה?

התשובה היא, שנתנית ארץ ישראל לעם ישראל תלויה במעשינו, וגם לאחר שקיבלנו את הארץ, מעשינו יכולים לקלקל ולהביא ח"ו גלות. אין חג לארץ ישראל ואין חגים של שפע אלוקי בחודש אייר, כי שניהם מיוחדים לענין זה של עבודת האדם. בחודש אייר ובמסע לארץ ישראל מודגש כי זהו השלב השני - לאחר החסד האלוקי מופיע השלב שתלוי בנו ובעבודתנו.

בפתגמו של הרב קוק לחודש אייר מופיע ענין נוסף, המעמיק את משמעותו של החודש:

הגבורה העילאה של תלמידי רבי עקיבא, והצפונה של קדושי הקהילות, מתחברות יחד באוצר הרזים של רשב"י.

"אוצר הרזים של רשב"י" קשור אף הוא לחודש אייר, בו עלתה נשמתו של רשב"י לגנזי מרומים.

גבורת חדש אייר אינה ענין רק לשדה הקרב. היא שולחת את קווייה גם לבית המדרש.

הגבורה העילאה המתגלה בחדש אייר מחוברת לאוצר הרזים של רשב"י. רעיון זה בא לידי ביטוי במושג המיוחד שטבעו חכמים ושנתבאר באריכות על ידי מרן הרב זצ"ל: "תורת ארץ ישראל".

מדבריו של הרב קוק למדנו, כי שיבת עם ישראל לארצו צריכה להוביל להתחדשות בלימוד "תורת ארץ ישראל", הקשורה קשר הדוק לתורת הסוד.

כך כתב הרב (אגרות ראייה ח"א, אגרת ז"ו):
יסוד הפלפול והחידוש שבא"י, אפילו בהלכה, בנוי הוא בעיקרו מעצם עומק היסוד הרוחני של חפץ אדון כל עולמים יתעלה שמו, הנמצא בכללותה של תורה ומזהיר ומנהיר בכל מצוה והלכה, בסעיפיה וסעיפי סעיפיה, עד שהדברים שמחים כנתינתם מסיני.

ועוד כתב (אורות התורה י"ג, ה):

אוריא דארץ ישראל יוכל רק הוא להחכים את עוסקי התורה במדה הפנימית הגבוהה והנאצלת הזאת, ובתוך פרטי פרטיות ההיות וההלכות שואפת היא חכמת תורת ארץ ישראל להתגלות בהדר גאון עזה הפנימי.

תורת ארץ ישראל חושפת את אוצר הרזים של התורה המחיה את פרטי ההלכות והמצוות.

חודש אייר, החודש בו זכינו לתקומת ישראל, צריך לעורר אותנו לשאיפה להתעלות לקומה נוספת בקישורנו לארץ ישראל. מתוך הישיבה בארץ לכל מרחביה, בע"ה, עלינו לגלות את תורתה של הארץ לכל רבדיה, מן העמוק והפנימי ביותר ועד ללבושים החיצוניים ביותר.

הרב יהושע ויצמן

ראש ישיבת מעלות

הרב יצחק אייזיק הלוי - בעל דורות הראשונים

איווניץ, ליטא - מוצאי יוה"כ תר"ה - 1845 - המבורג, גרמניה כ' אייר תרע"ד - 1914

פעולה והערכה הדדיים. גם ספרו "דורות הראשונים", יצירה גדולה ורבת כרכים נכתבה מתוך מגמת פולמוס כנגד ההיסטוריונים החדשים. ר"א הלוי הניף את עטו ולא השיבה לנדנה וכתב את ההיסטוריה של עם ישראל מחדש על סמך המקורות המסורתיים. ביצירה זו השקיע את כל כוחותיו הלמדניים בבקיאיות וחריפות רבה.

במסגרת זו אבקש לעמוד על יחסו של מרן הרב ליצירה מונומנטלית זו ומתוך כך להביט על הספרות הנדרשת לדורנו.

כשקיבל הרב באמצעות הדואר את כרכי "דורות הראשונים", ששלח אליו המחבר, מיהר להשיב לו במילים חמות ולתאר את שמחתו:

היום הופיע האור בביתי, כי הובאה החבילה ובה חמדה גנוזה ספרי דבי רב הנהדרים, ארבעת הכרכים של "דוה"ר" [דורות הראשונים]... יומא טבא הוא לי יום זה בהגלות אור יקרות זה בביתי...

בספרים הקדושים הללו, הבנויים לתלפיות לחומת אש, מפני אויב ומתנאקם החפץ לבלע את הקודש, של עזה ותקפה של חיי עולם הנטועים בתוכנו, זו תורה שבע"פ. והנה הדר"ג, שהוא הראשון אשר פתח בדורנו את הדלת הנעעלת, שהייתה מפסקת בין חכמת ישראל, כפי מה שנקלט מושגה ע"פ הספרות האחרונה, ובין עומק חכמת התלמוד, ע"פ המושג הטהור והישר, שהוא מורשה לנו מדור דור, שעבדו בה באהבה ומסירות נפש כל גאוני הדורות. (אגרות א.קג.) הערכת הרב לעבודתו של ר"א הלוי לא עומעמה עם השנים. באגרת נתחומים ששלח למשפחתו עם פטירתו כתב:

הנני הלום הרעם הגדול אשר הלמני משמועת פתאום של השבר הגדול... האומה כולה נתייממה מאביה חוקר תולדותיה הנאמן היחיד בעולמנו...

כי לא מת כ-אם חי, חי הוא הגאון הלוי אביכם... שם-עולם אשר העמיד לו בספריו הגדולים, בגבורותיו אשר ראה במלחמות ד'... הם הם חיי עולם אשר נטע בקרבנו, ובהם עמנו יחיה לנצח... (אגרות בתרצב)

אמנם הרב זצ"ל לא הסכים עם דרכו הפולמוסית של ר"א הלוי ושלילתו המוחלטת את דעתם של ההיסטוריונים שקדמו לו. באגרת ששלח לרב מאיר בר אילן, שהיה בשעתו עורך כתב העת "העברי" לא חסך הרב ביקורתו ממאמר שנדפס ב"העברי" וכולו רק שבח לספריו של ר"א הלוי:

אין אנו זקוקים עוד לפזמונים של שבח להרב הלוי ולמר יעבץ, אף כי ידוע הוא למדי גדלם וטובם, בכ"ז ומפני זה חרפה היא שלא לפסוק מלומר הלל בכל יום על שני מחברים שכבר ידוע הוא למדי אופים, באורותיהם וצלליהם, כאילו עליהם העולם עומד.

(...ואע"פ שספרים טובים וכשרים בהיסטוריה, אין לנו זולתם, מ"מ לא נוכל לכחש שישנם הרבה דברים טובים גם בספרים הפגומים במקומות רבים, גם לא בכל מקום צדקו בבקרת הסנדציניות שלהם, והאמת אהובה מן הכל, ודוקא בה יתקלס עילאה ב"ה, ויתרומם קרן אומן).

נראה שהרב זצ"ל סבר שנקודת האמת מכרעת בכל לימוד וכתובה ספרותית וזאת משני טעמים: א. בפני עצמה - "האמת אהובה".

ב. רק בדרך זאת נוכל להשפיע על דעותיהם של אחרים - "ודוקא בה יתקלס עילאה ב"ה".

גם הרב צבי יהודה נקט באותה שיטה בפנייתו לסופר אז"ר שיתרגם את כתביו של החכם האנגלי הרפורד. האגרת פורסמה בעלון היוזיטואלי של איגוד ספרני היהדות, גליון עשירי ניסן תשע"א. (<http://safranim.wordpress.com>)

דעה דומה היתה לרב יחיאל יעקב וינברג, בעל ה"שרידי אש". הוא השווה את ההשפעה של ר"א הלוי על חוקרים ומלומדים מול רד"צ הופמן. הוא מצדד בשיטת רד"צ הופמן מפני שהוא שקול ומחפש נקודת האמת לעומת ר"א הלוי שבא מנקודת מבט אמונית-השקפתית. (ספר זכרון לר"א הלוי. בני ברק תשכ"ד)

אבישי אלבוים

מנהל ספריית הרמב"ם (בית אריאלה)

הרב יצחק אייזיק הלוי ז"ל נולד במוצאי יום הכפורים בשנת תר"ה בעיר הקטנה איווניץ הסמוכה לווילנה, ירושלים דליטא. נצר למשפחה רמה ומפורסמת ברוסיה-משפחת האיווניצ'ר, שהעמידה דורות של חכמים וסופרים. בשנת השלש עשרה לחייו הלך ללמוד תורה בישיבת וולוז'ין. בגיל שמונה עשרה נכנס בבית הנשואין ומיד אחר-כך קיבל משרת רבנות בעיר אקושקה ברזין הסמוכה למינסק. אך לבקשת קרובי משפחתו דחה את ההצעה ושם פניו למסחר כסיטונאי תה בעיר המחוז וילנה. במלאת לו עשרים שנה ניתנה עליו משרת הכבוד של הגבאות בישיבת וולוז'ין ומאז לא נעשה עוד דבר בעניני הכלל של

מחנה היראים ברוסיה בלי השתתפותו והסכמתו. כאחד מראשי העסקנים השתתף בכל האסיפות הכלליות שהתקיימו בביתו של ר' יצחק אלחנן ז"ל בקובנה שהיתה רחוקה מווילנה מרחק נסיעה של שלוש שעות במסילת הברזל. וכל אימת שנתקבלו החלטות שצריך היה להגשימן לאלתר הוטלה המשימה עליו. יחסי ידידות שררו בינו לסמירנוב, שהיה מיניסטרוני ההשכלה בפלך ווילנה ואין ערוך לתועלת הרבה שהפיקה יהדות רוסיה מכך. הרב יצחק אייזיק הלוי עמד במערכה מתמדת נגד מפציץ ההשכלה. כנגדם אף פרסם שלושה מאמרים חריפים ב"הלבנון". בשנת תרנ"ח נהפך עליו הגלגל ומסחרו ירד פלאים הוא עזב את רוסיה ואחרי נדודים רבים הגיע להמבורג בשנת תרס"ג. בימי שבתו בגרמניה מילא תפקידים מרכזיים ב"התאחדות החרדים" והיה י"ר וועדת המשנה לענייני ארץ ישראל. בתפקידו זה יזם את הקמת רשת בתי ספר "נצח ישראל". הוא דאג לצוות מורים מתאים וכך נשלח ביוזמתו, ד"ר משה אויערבך, לעמוד בראש המוסדות בפתח תקוה. הרב יצחק אייזיק הלוי היה מיוזמי הרעיון של ארגון כל-עולמי של היהדות החרדית, שלימים ייקרא "אגודת ישראל". הוא בא בכתובים עם כל גדולי הרבנים והאדמו"רים וכינס אותם יחדיו בבאד המבורג בחודש מנחם אב שנת תרס"ט.

את יצירת חייו הגדולה, סדרת ספרי "דורות הראשונים", כתב במשך שמונה עשרה שנות חייו האחרונות. תחילה נדפס החלק השלישי הודן בתקופת הסבוראים והגאונים בשנת תרנ"ו. כרכים נוספים יצאו בשנים תרס"א, תרס"ח וגם באותה שנה שלאחר פטירתו. כמעט אין לך מאורע מכל השתלשלות דברי הימים בתורה ובחכמה מראשית היות עם ישראל עד סוף ימי הגאונים שאין לו מהלכים בספרי "דורות הראשונים". נפטר בליל שבת קודש כ' אייר תרע"ד ונקבר בהמבורג. הארון שבו נטמן נעשה מקרשי השולחן עליו למד וכתב.

הרב יצחק אייזיק הלוי, היה דמות פעילה במערכה שניהלו שומרי אמוני ישראל כנגד רוחות ההשכלה שרווחו באותה תקופה סוערת של מהפכות ומחשבות על תיקון עולם. באישיותו היה שילוב מיוחד של איש רוח ואיש מעשה. בצמתים שונים בחייהם נפגשו דרכיהם של ר"א הלוי והרב קוק זצ"ל.

כאיש מעשה: בין שאר עסקיו נתמנה ל"י"ר חבר ועדת המשנה לענייני ארץ ישראל במסגרת "התאחדות החרדים" של יהדות גרמניה. ארגון זה מימן ופעל רבות בשדה החינוך והרבנות במושבות החדשות. חלופי אגרות ורעיונות בינו לבין הרב קוק זצ"ל, שישב ביפו באותה עת, הלוא הם כתובים על ספרי אגרותיהם. (אגרות רבי יצחק אייזיק הלוי: 73a, 80, 94b. אגרות הראי"ה כר א': צט, קג, קיא, קלז, קמו, קמט, קסג, רג, רמ, רעב)

כאיש רוח: ר"א היה רגיש לקורה בעולם מחוץ לבתי המדרש וחשב שיש לקדם את פני הרעה באמצעות מפעלים רוחניים ומעשיים המתאימים לרוח הזמן וישמרו על קדושה וטהרה המיוחדים לעם ישראל. ובכך יש קווי דמיון בינו ובין הרב קוק וקר נרחב לשיטתו

עלון חודשי בהוצאת "בית הרב" רח' הרב קוק 9 ת.ד. 6275, ירושלים 91062
טל: 02-6232560, פקס: 02-6242908
betharav@zahav.net.il www.moreshet.co.il/beit-harav
ניתן לקרוא את העלון "מגד ירחים" גם באתר: www.yeshiva.org.il
עיצוב גרפי: ש. יוסטמן עריכה: שושנה רייך

מגד ירחים

